

אחי פרימן. "הרגשתי שאני רוצה ליהנות מכל יום שעובר"

למנו 30 השנים הבאות

קריירה שנייה היא עניין כמעט מתבקש היום, אך ככל שמתבגרים הרבה יותר מפחיד לוותר על הפנסיה ועל המוכר והידוע. אלא שלפעמים החיים מכריחים אותך למצוא אתגר חדש. פרופ' קרלו שטרנר והפרסומאי לשעבר אריה רוטנברג חוו את משבר אמצע החיים על בשרם וכתבו את "למה שלא תחיה פעמיים", ספר שעוסק בשינויים בגילאי 50 פלוס. לנשים, הם אומרים, הרבה יותר קל לעשות שינויים מאשר לגברים

*** גילי מצא**

נתיים לפני גיל 50 פרץ המשבר. "מצאתי את עצמי אלטעריקאקער, בת 48 ומובטלת", נוכרת יהודית וז'ראביב, אם לשלושה מכפריסבא. ז'ראביב, שהספיקה לעבוד בין השאר כמוזכירה רפואית, מנהלת לשכה ומנהלת פרסום בסופר-פארם, שימשה אז מנהלת ארמיניסטרטיבית בקרוז הון סיכון, כשבועת ההייטק התנפצה. "דווקא בגיל שבו לא היו לי יותר ילדים עם נולת, נתקלתי באפליית הגיל", היא אומרת. "אני רוברת ארבע שפות, עם רוזמה מפואר - ואף אחד לא ענה לקורות החיים ששלחתי. הלכתי לחברות כוח אדם לחפש עבודה. כשלא נמצאה לי עבודה כמוזכירה, הייתי מוכנה לעבוד גם בניקיון. לא חשבתי אפילו להיתמך במשכורת של בעלי, זה בניגוד לעקרונותי. קיבלתי דמי אבטלה בלשכת העבודה. כובו של יום בשבוע בתורים, בהם אמרו שיש בעיה איתי - כישורי יתר. או אמרתי, או קיי, תלמדו אותי משהו שאני לא יודעת". האופציות היו נגרות, צורפות או קונדיטוריה. ז'ראביב בחרה באופציה השלישית. היא עשתה קורס בסטי בתרמוד

צילום: נטע ורדי

יהודית זראביב (מימין): "מצאתי את עצמי אלטערקאקער, בת 48 ומובטלת. דווקא בגיל שבו לא היו לי יותר ילדים עם נולד, נתקלתי באפליית הגיל. אני דוברת ארבע שפות, עם רוזמה מפואר - ואף אחד לא ענה לקורות החיים ששלחתי. כשלא נמצאה לי עבודה מזכירה, הייתי מוכנה לעבוד גם בניקיון"

אבל יש סטריאוטיפים ששינוי יכול להתממש רק כשהגעת למנוחה ולנחלה. טעות. ניסיתי את זה והשתעמתי", מסביר אריה רוטנברג. "כל עוד אדם חי הוא צריך להיות יצרן, אבל למצוא משהו שלא רק מפרנס אלא מבטא אותו. ובאמצע החיים, היתרון הוא שאתה כבר מכיר את עצמך ואת היכולות שלך".

שטרנר: "הרעיון הוא לא לעשות תפנית דרמטית, אלא להעביר משקל אינטלקטואלי למשהו אפשרי, לא פנטזיה. לא הפכתי מפסיכואנליטיקן לישף. הרעיון הוא לעשות צעדים קטנים ולא מהפך".

רוטנברג, שהיה בין יתר עיסוקיו מרצה במכללה למינהל ולימד במקרה גם את יהודית זראביב, מביא את המקרה שלה כדוגמה: "יהודית התאימה את עצמה להורמנויות שנקרו בדרכה. היא הייתה מוכנה לרדת נמוך ומשם בנתה סיפור הצלחה. להבדיל מגברים שכל כך שוביים באגו, שמחכים שיגישו להם את המשהו על מגש. נשים מוכנות הרבה יותר לכל עבודה, בתנאי שזוהי נעשית בסביבה חברתית נעימה. לנשים הרבה יותר חשוב לשאוב סיפוק מקטע חברתי".

מה השוני בתפיסתם בין גברים ונשים בגיל הזה? "גברים שרוצים לעשות שינוי מודדים את הסיכוי להצלחה בכסף וסטטוס, נשים הרבה יותר גמישות", אומר פרופ' שטרנר. "מבחינתן יש הרבה אופציות לבטא את השינוי מלבד קריירה. זה יכול להיות בפנאי, לימודים או תרומה לקהילה. גברים רוצו לדעת כמה זה מקרב אותם בדרגות למגנטיות ואיך זה יגדיל את נפח המנוע שלהם. הם רכושניים בצורך שלהם 'להנפיק' הישגים. נשים מודעות לכך שסיפוק ומימוש לא שקריים בעושר. הן שואלות את עצמן איך הצעיר הבא ישרת את איכות חייו ולא דווקא את חשבון הבנק. הן פותחות ספקטרום יותר רחב".

גברים הישבים בביתו? "גברים רוצים להישלם. ממחירים שגנעו נמצא גברים שצובצות הסיכון הכי גבוהה להתאבדות היא בין גילאי 54-45, כאשר גברים מתאבדים ממוצע פי ארבעה יותר מנשים. הסיבה היא שהם לא יכולים להכיל תסכולים והשפלות".

לא רוצה לנוח

בשנת כרמון, 54, גרושה ואם לשניים מרמת'השרון, התבררה כשהייתה בת 19 וחצי במערכת הביטחון, בתפקידים מבצעיים של הליבה, בהם לא היו כמעט נשים ולא היה שוויון הורמנויות. "נלחמתי על מעמדי כדי לבלוט. קודמתי בהדרגה לדרגת ראש מחלקה, שזה מקביל לדרגת אל"ם בצבא. בגיל 49 יצאתי עם פנסיה מלאה. במהלך השירות עשיתי תואר ראשון בעריכת דין ושני במינהל עסקים, ואז עשיתי הסבה לעורכת דין בפבליקה וגם בתחום האזרחי. במסגרת תפקידי, הייתי יועצת משפטית של תאגיד דני, שיש לו נציגות בארץ, וטיפלתי בתחום האזרחי של חוזים וניקיון לאורך כשנתיים".

לפני ארבעה חודשים קיבלה הצעה מפתה משלמה גרדמן, יו"ר פורום מנכ"לי ההייטק ויו"ר כנס רעננה, ובחודשים האחרונים ברמון מכהנת כמנכ"לית "כנס רעננה למדיניות"

למחויבות כלשהי. התקפי החרדה החלו תוקפים אותו גם כברים, כפאבים ובמערבונים שבהם נהג לבלות. פגישתו עם אריה רוטנברג, פרסומאי לשעבר ויום בהווה, גרמה לו להבין שהחרדה שחווה הייתה תוצאה של הכחשת המציאות, שהוא נלחם בעברו ושעליו לבחון את חייו מחדש. יחד עם רוטנברג עבר שטרנר מסע של חיפוש והסתכלות פנימה. הוא הבין שבשלב זה בחייו יש בו רצון במערכת יחסים קרובה ויציבה, הדורשת ממנו להיפטר מהצורך העז להיות ארון בלעדי לזמנו.

אריה רוטנברג, לעומת חברו, חווה מסלול הפוך: הוא ניצל מתאונת אימונים שאירעה במהלך שירותו הסדיר, שפגעה אנושות בראייתו ובשמיעתו, והיום הוא נעזר בעוזרים טכנולוגיים להשלמת חושים אלה. הוא נישא, הקים בית והיה שותף ומנכ"ל במשרד הפרסום "קשר בראל". המשבר שחווה התרחש עם מותה הפתאמי של רעייתו. שנתיים לאחר מכן, בשיא ההצלחה, מכרז הוא ושותפיו את משרד הפרסום שהקימו. בגיל 55 מצא את עצמו מחויב להתחיל מתחלה - אתגר לא פשוט לאדם שמתמודד עם נכות.

רוטנברג, 59, ושטרנר, 49, נפגשו בתקופה שבה חייו של כל אחד מהם עמדו בפני יעקיל חד - רווח הולל שחיפש דרך ליצור מבנים יציבים בחייו, ואלמן שחיפש דרך להשתחרר מהמבנים המתפוררים של חייו ולהתמודד עם חירות שלא הכיר מעולם. ניגוד זה הפך את המפגש בניגוד למרתק והוליד את הספר. לאחר שעברו ביחד תהליך, שטרנר התמסר וכיום הוא נשוי ליוליה אלעד, ואילו רוטנברג הקים מיום חרשני: "קלאב 50", מועדון חברים שכולל אתר אינטרנט, מגזין, תוכנית טלוויזיה, כנסים ואירועים המיועדים לקבוצת הגיל הזאת. הספר שלהם עוסק בהתמודדות עם משבר אמצע החיים, וטוען שבגיל 50 צריך להתחיל מחדש, "משום שעומדות בפנינו עוד לפחות 30 שנות חיים. מקבילות ל-30 השנה בין גיל 20 ל-50", הם מסבירים. ההתלהב האישי והמקצועי שעברו יחד עובר לשישה שלבים מעשיים, המאפשרים לקרוא לבחון את הדרך שבה יוכל לחולל בעצמו שינוי בחייו. בספר הם מונים בין היתר שתי שגיאות נפוצות שכראי להימנע מהן. הראשונה היא הפחד משינוי. "אי עשית שינוי מסוכנת יותר מהשינוי עצמו, כי תקיעות עוללה לעלות בביראות". והשנייה היא הנחיה: הימנעו מלהפגש את המפץ הגדול. "חשוב יותר שחזונו שלכם יהיה בתנועה, ולברוק אותו כל פעם מחדש אם הוא משתנה", הם מסבירים.

"אנחנו לא אומרים שכסף לא חשוב או שאפשר להתחרות בלי

לצר בני 20, לקחה את העניין ברצינות ורכשה ציוד במטרה לפתח גישה עיצובית בתחום. "כסף הקורס פניתי לכל מיני מקומות טובים שרצו לשלם לי 20 שקל לשעה כי טענו שאני חסרת ניסיון. החלטתי להיכנס לפורומים באינטרנט שעוסקים בעונות, נסעתי להשתלמות בגרמניה, ואחרי שחזרתי, העליתי לאחר האתרים עוגת מוס עם קישוטים. מישויה מברמיאל מאור התלהבה וביקשה לבוא עם חברה ללמוד. הן ישבו אצלי 12 שעות ולימדתי אותן המון וריאציות".

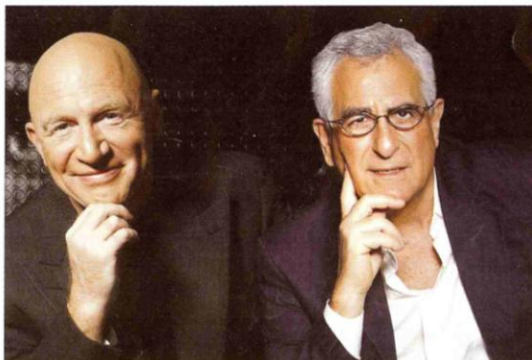
וראביב הבינה לפתע שהיא בעצם יודעת ואוהבת ללמד. "העליתי אתר עם תמונות ובגית סונאות. מחר מאוד עברתי דירה כדי שיהיה לי מקום לארח. לכל אחת מ-12 ההשתלמות שבינתי, כתבתי ספר מצולם וברוך, צעד אחר צעד. אין להפקה הזו מתחרים. אני לא סתם מלמדת קונדיטוריה, אלא עיצוב עונות מפוארות, בסגנון מסורתי שוויצרי".

כיום, בגיל 54, היא מנהלת את "מגדנאות יצירתית", מרכז הדרכה לקונדיטוריה וקורסיבית - מקום השונה בתכלית השינוי באופיו מהתחומים שבהם עסקה עד מה. לרבייה, כי 800 תלמידים עברו אצלה עד היום. הדרכה והמגדנאות גדולים ממנה ארבעה ימי עבודה בשבוע. "ביתר הזמן אני מנהלת פורום מקצועי, כותבת ספרי הדרכה ויוצרת מתכונים חדשים. בגיל שהתעקשתי לעשות את הכי טוב והאמנתי בעצמי, הצלחתי. זה המטוש שלי - לעשות, לא לשקוע ברהמים עצמיים. היום אני לא פוסלת קריירה שלישיית, זה מחרש נעודים".

שינוי כפול

עם הקצב המואץ של השינויים בחיים ובעולם, קריירה שנייה היא עניין כמעט מתבקש כיום. אבל מה שפשוט יחסית לעשות באמצע שנות ה-30 לחיך, הרבה יותר מסובך ומפחיד בעשור החמישי. פרופ' קרלו שטרנר ואריה רוטנברג טוענים בספרם החדש "למה שלא תחיה פעמיים" (הוצאת כנרת זמורה ביתן) שגם בגיל 50 פלוס מינוס השינוי הזה הוא הכרחי. והם יודעים על מה הם מדברים.

בגיל 41 במהלך אותה הוצאות שהיה כל כך רגיל בהן כפרופסור לפסיכולוגיה באוניברסיטת תל-אביב, לקה פרופ' שטרנר בהתקף חרדה. שטרנר, שנוגד בשוויון למשפחה אורתודוקסית והפך בגיל 18 לאתאיסט מוצהר, החליט בשנות ה-20 לחייו לא ליצור מערכת זוגית שתוביל

אריה רוטנברג (מימין): "כל עוד אדם חי הוא צריך להיות יצרן, אבל למצוא משהו שלא רק מפרנס אלא מבטא אותו. ובאמצע החיים היתרון הוא שאתה כבר מכיר את עצמך ואת היכולות שלך"

פרופ' קרלו שטרנר (משמאל): "גברים שרוצים לעשות שינוי מודדים את הסיכוי להצלחה בכסף וסטטוס, ונשים הרבה יותר גמישות. הן שואלות את עצמן איך הצעד הבא ישרת את איכות חייו ולא דווקא את חשבון הבנק"